

Innhold

Forord	9
Islam som tradisjon, tilhørighet og praksis	10
Litt om transkribering	12
Bokens struktur	13
Kapittel 1	
Hvordan studere og forstå islam?	17
Innledning	17
Islams utbredelse og omfang	18
Fellestrekk og interne motsetninger	25
Hvordan kan vi forstå og studere det interne mangfoldet i islam?	30
Representasjon av islam	31
Islam som diskursiv tradisjon	34
Den islamske kurven	36
Individ, gruppe og tradisjon	38
En religionsvitenskapelig tilnærming til islam	39
Autoritet og definisjonsmakt	40
Innenfra- og utenfraperspektiv på religion	43
Kapittel 2	
Den første tiden og Muhammad	45
Innledning	45
Tiden før islam	46
Muhammad	48
Hva sier de muslimske kildene om Muhammad?	49
Muhammad i ikke-muslimske kilder	55
Muhammad blant islamforskere	57
Trosforestillinger knyttet til Muhammad	58

Kapittel 3

Retninger, variasjoner og videreføringer 63

Innledning 63

Islams ekspansjon og utbredelse 64

Hvem skulle overta lederskapet etter Muhammad? 65

Striden om lederskapet fortsetter 68

Tradisjon som legitimerende kraft 68

Sunni-islam 69

Ibadi-islam 71

Sjia-islam 73

 Tolverretningen (Ithna ashariyya) 75

 Syverretningen (isma'ili) 80

 Femmerretningen (zaydi) 81

Sufisme 82

Øvrige retninger med bakgrunn i islam 85

 Alavisme eller nusairi 86

 Alevi 87

 Bektashi 87

 Baha'i 87

 Ahmadiyya 89

Kapittel 4

Tekst, tradisjon og tolkning 91

Innledning 91

Koranen 92

 Koranens tilblivelse i tradisjonell muslimsk historieskriving 93

 Koranens tilblivelse i lys av historisk-kritisk forskning 95

 Koranen som tekst: struktur, språk og innhold 96

 Fortellingene i Koranen 99

Hadith-litteraturen, en kilde til Muhammads sunna 101

Sjia-muslimske tekster 105

Poesien, mystikernes tekster 106

Tolkningstradisjonen, *tafsir*-litteraturen 107

Tolkning, kontekstualisering og systematisering 108

Sentrale trekk og tendenser fra klassisk tafsir til moderne tid 112

Kapittel 5

Rettsvitenskap, teologi og autoritet 115

Innledning 115

Grunnleggende diskusjonstema og utviklingstrekk 115

Begrepet sharia 117

Islamsk rettsvitenskap (*fiqh*) 119

 Lovskoler og prinsipper i islamsk rettsvitenskap 120

Islamsk teologi 125

 Teologiske spørsmål, noen eksempler 129

 Islamsk teologi i moderne tid, tendenser og utviklingstrekk 132

Menneskesyn, etisk refleksjon og etiske normer 133

Autoriteter 138

Autoritetsposisjoner blant europeiske imamer 139

Kapittel 6

Praksis og religiøst mangfold 142

Innledning 142

Ritualer og religiøs praksis 142

Islamsk tidsregning og kalender 144

Noen utvalgte islamske ritualer 146

 Hajj, pilegrimsreisen til Mekka 146

 Ashura, sjia-muslimsk sørge- og lidelsesritual 149

 Dhikr, et sufi-utvekslingsritual 152

Bønnepraksis 155

Å følge Profetens eksempel 159

Forestillinger om renhet og urenhet 160

Klesdrakt og kjønn 163

Kapittel 7

Kunst, arkitektur og populærkultur 166

Innledning 166

Islamsk kunst og kultur? 166

 Visuell kunst 168

 Kalligrafi og abstrakt kunst 169

Avbildninger av levende vesener 170

 Avbildning av profeter, imamer og andre personer 173

Islamsk arkitektur 177

 Klippedomen i Jerusalem 177

 Omajademoskeen i Damaskus 180

Moskeer i Norge	183
Lydlige kunstformer	184
Den teologiske diskusjonen om sang og musikk	186
Koranresitasjon	188
Religiøse sanger og lytting til musikk	190
Populærkultur og medier i nyere tid	191
Filmer og TV-serier med religiøst innhold	193
TV-programmer og serier fra Europa og USA	195
Islamsk pop (pop-nashid) og andre sjangere	197

Kapittel 8

Diskusjoner i nyere tid	202
Innledning	202
En brytningstid	202
Den islamske reformbevegelse	205
Politisk islam	209
Wahhabisme	209
Det muslimske brorskap	210
Salafisme	212
Den islamske republikken Iran	214
Islam, demokrati og menneskerettigheter	215
Blasfemi og ytringsfrihet	217
Blasfemi i tradisjonell islamsk rettsvitenskap	219
Blasfemisaker i muslimske land i moderne tid	220
Blasfemisaker på den globale arena	222
Diskusjoner om blasfemi og ytringsfrihet i internasjonal debatt	223
Diskusjoner om kjønnslikestilling	227

Litteraturliste	231
------------------------------	-----

Stikkord	243
-----------------------	-----